

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.6.2023.291440>

ЯН ЧЖЕЮЙ

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Аспірант творчої аспірантури кафедри дерев'яних духових інструментів. Науковий консультант — О. Ю. Волосатих, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики (Київ, Україна).

Yan, Zheu. Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. Creative post-graduate student of the Woodwind Instrument Department. Scientific advisor — Olga Volosatykh, Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Associate Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4420-2061>

© Ян Чжеюй, 2023.

КИТАЙСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ У ТВОРЧОСТІ ЦІНЯ ВЕНЧЕНЯ

CHINESE NATIONAL INSTRUMENTS IN QIN WENCHEN'S MUSIC

Цінь Венчень (Qin Wenchēn, 秦文琛) — один із найважливіших композиторів свого покоління. Він активно застосовує традиційні китайські інструменти, створюючи своєрідний зв'язок між китайською традицією і західною сучасною музикою. У його музичній мові поєднано витончені, інтенсивні й диференційовані звучання з несподіваними принципами розвитку.

Творчість композитора досить різноманітна, він — автор симфонічних, камерних творів, обробок народних пісень для різних інструментальних та вокально-інструментальних складів, музики для кіно й телепроектів. Митець протягом багатьох років співпрацює з симфонічним оркестром Берлінського радіо (The Berlin Radio Symphony Orchestra), Баварським радіо (Bayerischer Rundfunk Klassik), постійно

бере участь у Бернському міжнародному фестивалі (The Musikfestival Bern), Бієнале нової музики в Ганновері (Hannoversche Gesellschaft für Neue Musik), Голландському фестивалі (The Holland Festival), Трансатлантичному фестивалі (The Transatlantic Festival), Китайсько-японському музичному фестивалі (The Chinese-Japanese Music Festival), отримує постійні замовлення на окремі твори і творчі проєкти: перебуваючи в Китаї, він має спільні творчі проєкти з німецьким камерним оркестром «Ensemble Recherche» («Ансамбль дослідників»), французьким ансамблем «L'Ensemble Itinéraire» («Шляхи музики»), європейським ансамблем «Antidogma Musica» («Шляхи музики»), Токійським муніципальним симфонічним оркестром (Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra), симфонічним оркестром Берлінського радіо (Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin). Завдяки міжнародному визнанню Ціня Венченя на нього звернули увагу й на батьківщині: великі й камерні колективи Китаю постійно виконують його твори, музиканти акцентують силу, харизму творчої особистості митця, який швидко виробив свій оригінальний стиль.

Композитор активно залучає у твори китайські національні інструменти. Він написав зокрема концерт для шена, блокфлейти й оркестру «Вітер і місяць співають в один голос» (2004), «Відлуння з того берега» для гучжена й оркестру (2015), концерт для шена та чжена «Поезія краю» (2020), близько 30 творів для китайських автентичних інструментів.

Концерт для сони (зурни) та оркестру традиційних китайських інструментів «Поклик фенікса» написаний 1996 року, його прем'єра відбулась 1997 року у виконанні Го Ячжи (Guo Yazhi, 郭雅志), відомого виконавця на традиційних інструментах, і Китайського молодіжного оркестру (China Youth Symphony Orchestra, 中华青少年交响乐团). Драматургія твору побудована відповідно до легенди про фенікса, який є «символом чесноти, благодаті, вірності і чесності в китайській міфології? ідеальний баланс інь і янь» [Wenchen Qin, 2016, с. 2].

На створення концерту композитора надихнула настінна картина «Phoenix Nirvana» («Фенікс. Нірвана»), яку побачив письменник Го Моруо (Guō Mòruò, 郭沫若) і написав вірш під назвою «Фенікс Нірвана» («Nirvana of Phoenix», «鳳凰涅槃») 3 січня 1921 року. Цей вірш є шедевром його антології «Богині» («The Goddesses», «女神») [The rebirth], у якій Го Моруо порівнював батьківщину із феніксом:

Він переплавив міфи та легенди про фенікса, наповнив його новим змістом і створив образ фенікса, який символізує загибель старого Китаю і народження нового. «Фенікс. Нірвана» означає, що китайська нація має відродитися у вогні революційної боротьби. Фенікс також є самообразом поета. У поемі молода інтелігенція, яка пробудилася в добу «Четвертого травня», злилася з Батьківщиною і народом. Тому лірика поета відображає дух часу. Поема складається з шести розділів: Прелюдія, Пісня Фенікса, Пісня Фенікса I, Пісня Фенікса Тонг, Пісня Цюньву та Пісня відродження Фенікса» [Guo Mokuo]. За допомогою трансформації та нової інтерпретації легенди про фенікса він урочисто проголосив, що настала нова ера «відродження в попелі нації». Го Моруо говорив, що його «Фенікс. Нірвана» є символом відродження Китаю.

[The rebirth].

Твір розповідного характеру, починається кличем міфічного птаха, у творі зображено його загибель у вогні, а далі — відродження з полум'я, Отже, одночастинна структура концерту має внутрішній розподіл на епізоди: вступ, експозицію (з першою темою), розвиток (з другою і третьою темами) і завершення (включаючи коду). Композитор визначив розділи свого твору поетичними рядками:

I. «Світанок»

Яка колісниця повезе вас у далекий край?

Це так далеко, що ніколи не повернешся.

О, яка колісниця?

II. « Вітер »

Йде сонце музика, а сонце кінь;
Ти сидиш так близько, і все ж ти так далеко.

III. « Вогонь »

Як море, що піднімається до неба,
І як Пегас дикий і неприборканий,
Він проноситься в бік річки. [Wenchen Qin, 2016, с. 2].

Ідея використання оркестру традиційних інструментів передбачала досягнення звукообразжального ефекту. Так, духові інструменти (соло сони або зурни, флейти лі та сяо) використовуються для зображення гомону різних степових птахів, ударні інструменти — безкрайнього степу Внутрішньої Монголії, металеві ударні інструменти — поривів вітру, деякі струнні інструменти імітують автентичні інструментальні «ендеміки» (техніка гри на ерху нагадує шумовий ефект монгольського морінхура, що також зображає безкрайній степовий пейзаж). У 2010 році композитор переробив його для симфонічного оркестру, відтоді його виконують симфонічні колективи різних країн.

У 2019 році концерт для сони та симфонічного оркестру звучав на церемонії відкриття Китайсько-Азійського музичного фестивалю (China-ASEAN Music Festival) 28 травня, який щороку проводить Університет мистецтв Гуансі (Guangxi University, 广西大学) у Центрі культури та мистецтв Гуансі в Наньніні (Guangxi Culture and Art Center, 广西文化艺术中心) в Наньніні (南宁). Концерт Ціня Венченя — разом із творами Чень І (Chen Yi, 陈怡), Чжуна Цзюньчєня (Zhong Juncheng, 钟俊成), Веня Деціна (Zhong Juncheng, 钟俊成) та Сю Шуя (Xu Shuya, 徐书亚) — виконав Симфонічний оркестр Гуансі (Guangxi Symphony Orchestra, 广西交响乐团) під орудою Рауля Лея (Raoul Lay), партію соліста виконала Цяньюань Джан, відома виконавиця на традиційних духових інструментах, яка неперевірено володіє технікою гри на сона, її інтерпретація концерту викликала овації [Tang Zh., Zhang Qianyuan, 2022].

Концерт для шена й оркестру «Хмарна річка» («云河», «The Clouds River») замовлений композитору для Міжнародного фестивалю «Варшавська осінь» (Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej «Warszawska Jesień») 2017 року, його прем'єра відбулася 23 вересня на церемонії закриття, із творами Анни Корсун, Вітольда Лютославського, Франческо Філідеї (Francesco Filidei), Пйотра Табакерніка (Piotr Tabakiernik) [Fanfary Lutosławskiego, 2017] у виконанні Великого симфонічного оркестру Польського національного радіо (Wielka Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia) під орудою Яцека Каспшика (Jacek Kasprzyk), соліст — Ян Чжен. Твір має цікаву оркестровку, особливо оригінальна група ударних інструментів, поділена на чотири підгрупи:

1) трикутник, гуїро, дві співучі чаші, малий барабан, сталевий барабан, дзвін, струни роялю;

2) батіг, три бонго, китайський сім, чотири тайських гонги, вібрафон;

3) крота, палички, бубон, бас-барабан, трубчасті дзвони, вібрафон;

4) вібра-слап, малий барабан, великий барабан, китайський цім, там-там, струни арфи [Sikorski, 2018, с. 16].

Композитор озвучив ідею постійного руху: «концерт, який рухається вперед, змінюється і не зупиняється, крім звучання східного інструмента, жодних спогадів про попередній момент» [Dabek, 2017]. Перед слухачем має постати картина, коли хмари перебувають у стані нескінченних змін в безмежному небі, а промені світла зливаються на землю у великій кількості та в усіх напрямках, передаючи величезну енергію всім формам життя на землі. «Хмарна річка» — це нескінченні образні думки й емоції самого автора про хмари. Цей твір сприяв значному збагаченню техніки гри на інструменті. Такі вдосконалення гри на шені дали змогу створювати нові форми тембру, а в поєднанні з оркестром — цікаві нові звукові ефекти.

Цінь Венчень своєю творчістю розширив сольний інструментарій у жанрі концерту для духових інструментів, Часова дистанція між його двома концертами — для сони (або зурни) й оркестру «Поклик Фенікса» і для шена з оркестром «Хмарна річка» — минуло понад двадцяти років. Простеживши цей довгий шлях композитора, спостерігаємо еволюційні процеси у його творчості: рух від неромантичних тенденцій до постмодерних. Головна особливість цих його творів — винахідливий підхід до інструментарію, який демонструє цікаві звукові можливості завдяки різноманітним виконавським прийомам.

Список використаної літератури

1. Dabek K. Trans jesieni — zmierzch awangardy. *Warszawska Jesień-2017* // *Glissando. Czasopismo*. 2017. Listopad, 3.
2. Fanfary Lutosławskiego na finał Warszawskiej Jesieni // *Polskie Radio. Web-portal*, 2017, Wrzesień, 14. URL: <https://www.polskieradio.pl/8/688/Artykul/1853222,Fanfary-Lutoslawskiego-na-final-Warszawskiej-Jesieni> (accessed: 21.08.2022).
3. Guo Moruo. «Phoenix Nirvana» // *iNews. News portal*. URL: <https://inf.news/en/culture/0df8a6ecd8123445675de5bb628c1f.html> (accessed: 10.08.2022).
4. Sikorski H. Wenchen Qin. Hamburg : Sikorski Musikverlage, 2018. 18 p.
5. Zhang Qianyan. Chinese instruments // *Cultural portal*. 2022. March 18. URL: <https://www.zgmzyq.cn/en/artist/zhang-qianyan.html> (accessed: 27.08.2022).
6. The rebirth of the ancient beast Phoenix Nirvana is a new word created by a great writer // *iNews. News portal*. URL: <https://inf.news/en/culture/e58fbee8c9143fa2a0797da00dc65fa1.html> (accessed: 12.08.2022).
7. Wenchen Qin. Violin Concerto «The Border of the Mountains». Cello Concerto «Dawn». Suona Concerto «Calling for Phoenix». Hamburg : Sikorski Music Publishers, 2016. 8 p.